

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Quæ poßit anima in statu separationis efficere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

illam quàm in separationem inclinetur, licet appetitu elicitò præferat separationem vnioni. Possit v. g. hominem miraculosè à Deo in aëre conservari, ibique innumeris frui voluptatibus, sanè propriâ & innatâ gravitate appetet eum locum deserere, & infrâ descendere, ideoque si non impediatur à Deo, descendet statim; ceterum appetitu elicitò non amabit infrâ descendere, sed potius id fugiet, ergo rectè stat, appetitum elicitum contrariari innato, quia hic fertur ad complementum & perfectionem physicam, ille verò ad intentionalem: idè contingeret casu, quo v. g. Deus daret optionem homini inter subsistentiam, quam suppono posse diuinitus tolli, & visionem beatam, certè absolute loquendo multò melior est homini statio beata, quàm propria subsistentia: ideoque cordatus quilibet præferret visionem subsistentiæ. Nihilominus tamen appetitus innatus illius non in visionem, sed in subsistentiam ferretur, quia sine hac est physicè & substantialiter incompleta humanitas, appetitus autem innatus primò fertur ad substantiale complementum, elicitus autem potest ferri prius ad accidentale, imò ad casuale quàm ad substantiale, & etiam ad illa quæ innatus nullo modo appetit, sed aliquando horret. Ecce ergo, quæ status separationis sit iuxta inclinationem animæ, quæ contra illam; est enim conformis appetitui elicitò, non verò naturali.

Rogabis: Vnde ergo provenit horror mortis, cum separatio non sit contra elicitam inclinationem? Respondeo, horrorem mortis in peccatore vel in eo qui anceps est de salute, oriri ex timore supplicij propè instantis, in iustis verò habentibus de salute aliquam certitudinem, non datur communiter talis horror: magis enim gaudent de morte quàm de vitâ; displicentia autem simplex in morte, quæ omnibus hominibus communis est, provenit ex dolore qui in illâ sentitur ex separatione à cognatis & amicis ceterisque caris rebus: sicut cum quis ex vno loco in alium proficiscitur, tardè aut numquam reuersurus, tristatur aliquantulum propter eam separationem, licet absolute & simpliciter illam appetat, quia tunc bona ea præsentia, quæ deseruntur, affligunt, etiam si fortè, postquam alia gustaverit, non vellet ad priora redire. Et hoc modo intellige, quæ ab aliquibus docentur, scilicet, separationem animæ à corpore in fieri esse violentam, non verò in facto, quod ex dictis satis declaratum est.

SECTIO III.

Quæ possit anima in statu separationis efficere.

ANIMAM habere extra corpus potentias, & materiales & spirituales, omnino certum est in nostrâ sententiâ, eas non distinguente ab animi substantiâ. Aduerte tamen, absolute non concedendum, in eo statu habere potentias materiales v. g. visivam, auditivam, &c. Licet enim habeat principium effectuum earum operationum, non tamen habet principium inadaquatæ receptionis; neque dispositiones, quibus eget ad sensationes materiales efficiendas. vnde absolute dicenda est, non habere ibi eas potentias. Sicut homo cæcus, licet habeat in re prin-

cipium effectuum visionis, quia tamen illi deficiunt dispositiones requiritæ ad videndum, dicitur carere potentiâ visivâ. Quod si potentia realiter distinguatur, dicendum est, animam ferre secum potentias spirituales, intellectivam & volitivam: cum enim hæc nullo modo pendeant à materiâ, magis quàm ipsa anima, poterunt extra illam conservari: potentias verò materiales non manere in ipsâ animâ, quia in illâ non habent sufficiens subiectum, requirunt enim, quia materiales, materiale subiectum vt minimum inadaquatum.

SECTIO PRIMA.

Quid de cognitione & eius principijs.

Ex his fit Primò, animam separatam non posse efficere actus materiales, quia & deficit subiectum in quo recipiantur inadaquate, & deficiunt dispositiones materiales ad eos actus requiritæ, & etiam species materiales, quæ necessariae sunt ad sensationes materiales. Secundò: contrariò fit, posse animam separatam efficere actus spirituales volendi & intelligendi, quia & principia & subiecta, & omnia requiritæ ad illos actus dantur in statu separationis. Vel enim conservat species spirituales, quas habuit in corpore, de quo statim; vel saltem loco illarum Deus ei alias, vt auctor naturalis, tenetur infundere. Hæc certa sunt apud omnes.

Dubitari autem potest Primò, an anima se cum ferat species impressas, & habitus spirituales, quos habuit in corpore. Ratio dubitandi est, quia ex vnâ parte cum illæ species sint spirituales, videntur posse independentè à materiâ conservari; ex aliâ verò, cum anima separata habeat perfectiores multò cognitiones quàm habuerit in corpore, vt infrâ dicemus, videtur inferri, non egere tunc speciebus imperfectis, quas prius habuit in corpore. Communis & vera huius difficultatis resolutio est, animam separatam ferre secum species eas quas habuit in corpore. Hæc probatur ratione à priori suprà pro primâ parte dubitante adductâ ex independentiâ earum specierum à corpore. Secundò, ab experientia, quæ recordatur animam separatam earum rerum quas in corpore egit, & cognovit, vt constat ex pluribus historiis, & ex Scripturâ, vbi inducuntur damnati agentes de his quæ in hac vitâ commiserunt. Videatur Liber Sapientiæ. Ex parabola item Iovis epulonis idem constat. Ergo quia retinuerunt species, quas habuerunt in corpore; alioquin non recordarentur.

Dices, recordari per alias species infusas à Deo. Sed contrâ Primò, quia fortè anima non accipit species à Deo, sed eas acquirit ex obiectis; ex his autem non potest acquirere species memorativas, ergo retinet priores. Contrâ Secundò, quia si id cognosceret per species infusas à Deo, & non per retentionem earum quas habuit in corpore, omnes animæ deberent omnia cognoscere quæ in mundo contigerunt, quia omnibus à Deo eodem debebant species infundi. Contrâ Tertio, quia damnatis non infundit Deus species perfectiores, id enim esset illos curare, ergo illi non recordantur per species infusas perfectiores, sed quia retinent quas in corpore habuerunt.

buerunt. Tandem, quia quando aliunde habent species, non est vlla necessitas fingendi, illas de-
strui, & novas alias illorum loco produci.

34 Ad rationem dubitandi secundo loco adduc-
tam respondeo facile, animam separatam habere
quidem multas cogitationes, perfectiores illis
quas habuit in corpore, cum quo bene stat, ut
habeat alias plures aequales & similes his quas in
corpore habuit, sicut homo adultus, licet habeat
cognitiones multas perfectiores eis quas habuit
puer, habet tamen alias omnino similes, ad quas
deferuntur priores species. Idem dicitur in animâ
separatâ. Adde, fortè etiam cum eisdem specie-
bus illam efficere perfectiores cogitationes, sicut
inter homines ex eisdem speciebus visus vnus de-
terminatur ad meliores discursus, quàm alter.

Secundò dubitari potest, vtrum anima sepa-
rata habeat species impressas, quibus substantias
quidditatiuè & intuitiuè in seipsis cognoscat.
Non disputo, vtrum illa species perfectiores in-
fundantur à Deo, an acquirantur ex ipsis obiectis:
hac enim questio est eadem cum illâ quæ de An-
gelis disputari solet, ut insinuat Disputatio tr.
de Angelis, à num. 25. vbi dixi, probabile esse, eos
accipere aliquas species ab obiectis, & aliquas et-
iam eis infundi; quod idem etiam dicendum est
de animâ, casu quo eas species perfectiores ha-
beat, de quo vltimo tantum in præsentî dubita-
mus, D. Thomas 1. Part. quest. 89. art. 1. ad 3.
quem omnes communiter sequuntur, docet, ani-
mam multo perfectiores species, & modum in-
telligendi habere in statu separationis, quàm in
statu coniunctionis. Hæc probari solet, quia ani-
ma separata habet perfectiorem modum essendi,
quàm coniuncta, est enim magis independens à
corpore, imitaturque magis modum essendi An-
gelicum, ergo debet habere perfectiorem modum
intelligendi, hic enim conformatur modo essen-
di. Non fido multum huic rationi; fortè enim ha-
bet anima in corpore perfectiorem modum es-
sendi physicè quàm extra illud; in corpore enim
est substantialiter completa potensque exercere
operationes omnium potentiarum, etiam mate-
rialium; aliunde autem, licet in corpore sit, non
tamen pendet ab illo magis in suo esse, quàm si
esset separata, ergo perfectiorem modum essen-
di habet in corpore, quàm extra illud, ergo hinc
non potest inferri, eam extra corpus habere per-
fectiorem modum cognoscendi.

36 Dices: Perfectiorem modum essendi habet
extra corpus, quia perfectiùs potest cognoscere.
Sed contrâ, quia in hac ratione committis mani-
festum circulum; probas enim eam perfectiùs in-
telligere, quia habet perfectiorem modum essen-
di, & habere hunc, eò quòd perfectiùs possit in-
telligere.

Meliùs ergo potest hæc veritas suaderi, quia
anima in corpore intelligit dependenter à phan-
tasmatibus, & à materialibus speciebus per sen-
sus acceptis, quæ cum solum sint species acci-
dentium, solum per illas potest anima intuitiuè
accidentia cognoscere, & nec quidem omnia; ex
illis autem abstractiuè & imperfectè deuenit in
cognitionem substantiæ. Ceterum, quando est se-
parata, nec coarctata sensibus materialibus, acci-
pit species proprias vel ex ipsis obiectis, siue sub-
stantialibus siue accidentalibus (habet enim vir-
tutem eas in se simul cum obiecto producendi, ut

in corpore eas producit simul cum phantasma-
tibus) vel si hoc tibi videtur durum, saltem pœ-
tunc à Deo sibi infundi species. Cum enim na-
turâ suâ sit cognoscitiua, debet vel habere natu-
ralem virtutem sibi comparandi principia
requisita, inter quæ sunt species, vel debet petere
ut ab extrinseco, à Deo scilicet auctore naturæ,
ei infundantur; ergo anima separata habet species
37 proprias & immediatas substantiarum & acciden-
tium, & consequenter potest eas substantias mul-
to perfectiùs, quàm in corpore, cognoscere. Præ-
terea accidentia spiritualia, item & substantias
spirituales cognoscit immediatè sine interuentu
speciei, quando debite approximatur, sicut ta-
ctus, gustus, olfactus cognoscunt sua obiecta sine
interuentu speciei, eò quòd approximata sint, nec
appareat vlla necessitas ponendi species interme-
dias. Idem de Angelo & animâ separatâ respectu
obiecti spiritualis approximati dicendum est: ex
quo fit, quidditatiuè & intuitiuè ab illâ cognosce-
res spirituales, quas in corpore vix nouit nisi per
discursum; habet ergo extra corpus longè perfe-
ctiores species & cognitiones, quàm in illo.

Sed rogabis Primò circa hoc, quarum rerum
animæ in particulari habeant species in statu se-
parationis. Respondeo, si anima accipiat species
ab obiectis (ut eas accipere dixi esse probabile)
38 naturaliter loquendo solum posse eorum ob-
iectorum quibus approximata fuerit, species habere:
nam ab illis solum poterit species accipere.
cum enim obiecta concurrant ad productionem
earum specierum in animâ, & ad hoc requiratur
approximatio, solum ea obiecta poterunt concurre-
re, quibus approximata fuerit anima, neque
ad hoc requiretur immediata approximatio cum
obiecto. Si enim hoc diffundit species per me-
dium, sufficit si accedat ad locum vbi tales spe-
cies sunt. Verum in hoc multum diuinatur, quia
non scimus, qualis sit natura earum specierum,
aut animæ in ordine ad accipiendas eas species ex
obiectis. Quòd si eas species accipiat à Deo, quib-
us est, quarum rerum Deus illi species infun-
dat; pro quo nulla potest statui certa regula. Non
volo amplius diuinare.

Rogabis Secundò, vtrum anima separata sit
capax discursus. Negant nonnulli, quia cognoscit
res immediatè in seipsis. Oppositum vult cen-
seo, quod probo Primò ad hominem ex aduersa-
39 riis, quia in animâ separatâ manent species quas
habuit in corpore, & per illas potest operari; sed
multæ ex illis sunt discursivæ, ergo saltem per il-
las poterit discurre. Secundò idem probo, quia
non omnia cognoscit anima immediatè, neque
enim habet species omnium rerum possibilem,
ergo poterit ad ea, quorum non habet species,
discurre ex his, quæ immediatè cognoscit: ob
quam rationem etiam Angelos discurre, docui
de illis disputans. Ad rationem oppositam re-
spondeo, admittendo, animam non posse discurre
circa illa quæ immediatè cognoscit, verum
nego non posse circa alia.

Tandem aduerte, in animis Beatorum non
manere species erroneas, sunt enim illi statui re-
pugnantes; nec in animis damnatorum habitus &
species supernaturales, quia ipsi tunc sunt illis
indigni. De habitu fidei, an maneat in Beatis,
non est huius loci.

SVBSECTIO SECVNDA.

De motu locali.

40 **T**ERTIO-principaliter dubitatur, vtrum anima separata possit & seipsam & alia à se mouere localiter. Animam in eo statu absolutè esse capacem motus siue à se siue ab alio, certum omnino est, contra Durandum & alios, quia anima ex sua essentia non est alligata huic spatio imaginario potius quàm alteri. Quod vel inde constat, quia in quocumque loco potest homo mori, & consequenter in quocumque loco potest anima separari à corpore, ergo non est alligata alicui loco determinato, ergo potest illum deperdere, & poni in alio. Confirmatur: quando homo moritur, non manet necessariò anima in eà parte in quâ moritur, sed aliò fertur, ergo est capax mutandi locum. Hoc ergo posito,

Nonnulli negarunt animo virtutem seipsam mouendi, quia potentia loco-motiuâ, quam habet in corpore, est materialis: sed hanc non fert secum quando separatur, quia nihil materiale secum portat, ergo non potest seipsam mouere.

41 **C**ontraria sententia communior & verior est, quam opposito argumento probo, quia potentia loco-motiuâ non distinguitur ab ipsâ animâ in nostrâ sententiâ, imò etsi distinguatur, debet esse spiritualis: nam motus ipsius animæ, qui est actus eius potentie, est spiritualis, ergo in animâ separatâ manet potentia loco-motiuâ sui, quam habuit in corpore, ergo poterit per illam se mouere. Confirmatur: difficilius est, se & corpus mouere, quàm se solam; sed potens est se simul cum corpore mouere, quando illi est vnita, ergo melius & velocius poterit se sine grauitate corporis mouere. Confirmatur vltèrius: vnio ad corpus ad summum potest esse conditio, vt anima moueat corpus, verum vt seipsam moueat, non est vnde possit requiri; ergo si vnita ad corpus se mouet, poterit se mouere non vnita.

42 **D**ifficilius est, vtrum possit & alia à se. Affirmant Conimbricenses, negant alij. Hi mouentur hac vnicâ ratione, quia anima est forma corporis, ergo non est capax illud mouendi nisi vt forma illius, ergo separata, cum non sit actu forma informans, non poterit actu illud mouere; quo differt ab Angelo, qui cum non sit forma, sed ens completum, est capax mouendi alia à se. Hæc ratio non est firma. Primò, quia etiam ob eam posset quis dicere, animam non posse se mouere, nisi actu informaret corpus, quia eadem de vtroque videtur esse ratio; hoc autem non admittes, ergo. Secundò, quia gratis omnino infertur, ex eo quòd sit forma, non posse alia mouere nisi per modum formæ, cum oppositum vi-

deatur omnino certum: etenim anima, dum est in corpore, non solum potest se & suum corpus cuius est forma, mouere, sed etiam imprimi impulsu lapidi v. g. cum quæ à se longè proicit, cum tamen non sit forma lapidis, ergo poterit separata suum corpus mouere, licet non sit actu forma illius. Patet consequentia, quia esse formam actu corporis, non efficit esse formam lapidis, ergo si vnita corpori potest lapidem mouere, etiam non vnita poterit illum eundem lapidem, vel aliud corpus mouere. Confirmatur: vnio ad corpus non potest esse conditio ad mouenda alia corpora, nisi vt summum quando illa expellit loco per positionem sui in illo; tunc enim ob impenetrabilitatem quantitatum præcisè illud expellit; ad expellendum autem v. g. lapidem longè à se, cum id non oriatur ex impenetrabilitate, sed ex impulsu ab animo impresso lapidi, non videtur necessariò requiri vnio ad corpus, ergo si vnita corpori imprimi lapidi impulsu, & illum poterit imprimere non vnita.

Dices fortè: Etiam ad imprimendum impulsu iuuatur anima à quantitate; semper enim, quando illum imprimit, id præstat per impenetrabilitatem cum corpore proiecto; atqui separata non habet eam impenetrabilitatem, ergo non poterit per impulsu mouere. Respondeo, etiam si semper cum impulsu coniungatur motus proprius, id tamen esse per accidens: nam ratione impenetrationis solum debebat corpus expelli vsque ad illum locum quò pertingit manus impellens, ad vltiorem autem motum, vel duos vel tres vel centum passus à manu quò proicitur corpus, per accidens se habet impenetrabilitas manus, ergo anima, etiam si separabilis sit, poterit tamen alia per impulsu à se proicere. Hæc vltèrius confirmantur ex pluribus apparitionibus auctoritate grauissimorum hominum certis, è quibus constat, animas post mortem & seipsas & secum aërea corpora, in quibus loquebantur, deportasse, quæ omnia cum possint sine miraculo in virtutem loco-motiuam animi reduci, non est cur in solum Deum refundantur. Ob hæc probabilior puto Conimbricensium sententiam, scilicet, posse animam etiam alia mouere; quia licet nulla sit repugnantia in eo, quòd detur aliqua substantia motiuâ sui, quæ alia à se mouere non possit, non est tamen cur virtutem motiuam animi, quam in corpore videmus, extendi etiam ad alia extra se & ad ea quæ non informat, eam inquam virtutem coarctemus, dum est extra corpus, ad solum motum sui, cum nulla sit ratio ad id nos cogens, nec quidem probabiliter. Videantur Conimbricenses suprà Disputatione 6. art. 2. & seqq. vbi de his & aliis quæstionibus minoris momenti fusè & eruditè tractant: eas omitto, quia ex dictis facillè decidi possunt.

